

Controversen in de energietransitie

**Over energie als omgevingsvraagstuk en
een politieke ondergrond**

Dr. Ir. Eefje Cuppen

Faculteit Technologie, Bestuur en Management, Technische
Universiteit Delft

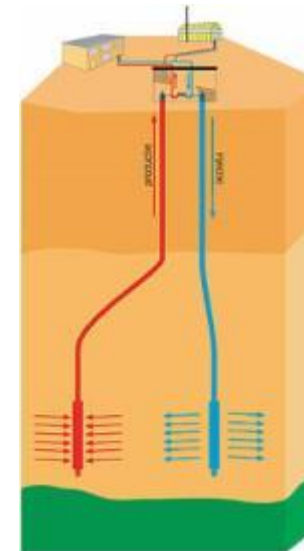
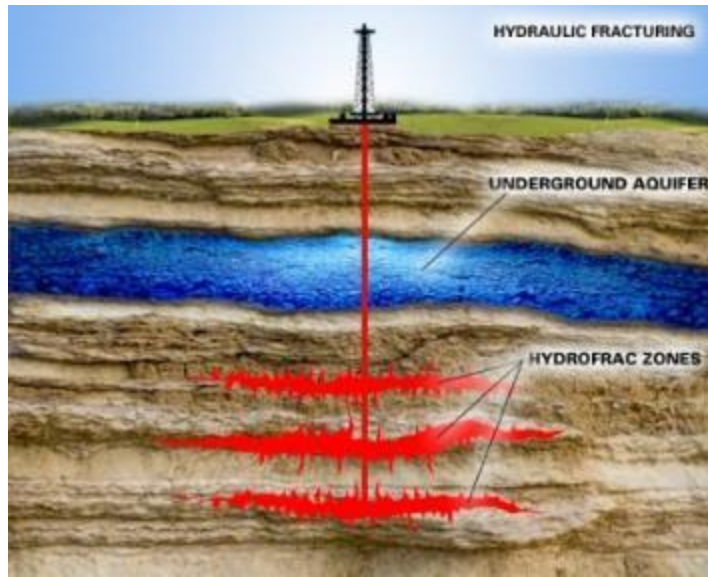
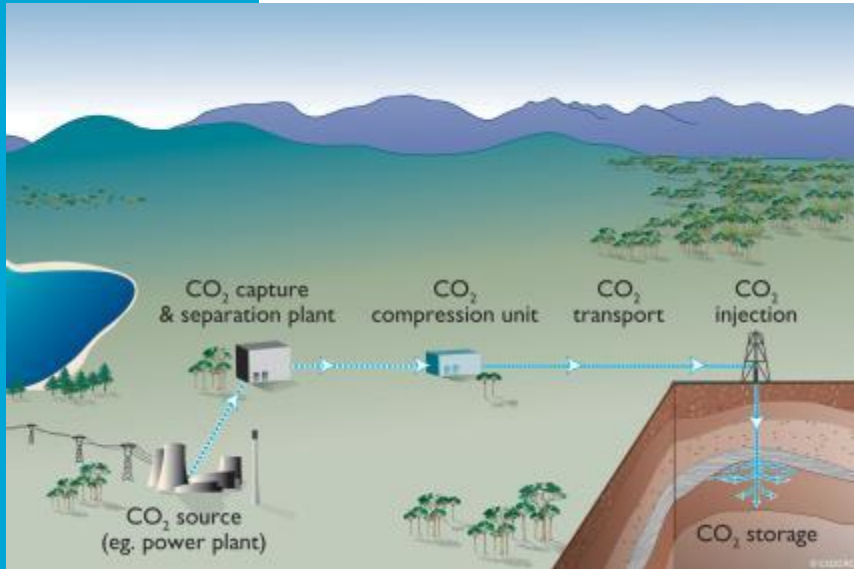
Institutionele innovatie

- Instituties: regels die het handelen van actoren mogelijk maken en beperken
 - Formele instituties (wet- en regelgeving, eigendomsrechten, procedures)
 - Informele instituties (taboes, gebruiken, tradities, gedragscodes)

Twee observaties

- De ondergrond is politiek geworden
- Energie is van een sectorvraagstuk een omgevingsvraagstuk geworden

Energie in de ondergrond

Oude vanzelfsprekendheden
veranderen (snel...)

1 WIS GAAN VOOR GAS

2 WIS GAAN VOOR HERNIEUWBAAR

3 ADAPTIEVE GASSECTOR IN EEN ONZEKERE TOEKOMST

4 GAS IN SOEBERE TIJDEN

6 ENTREPRENEURS BEGRIPJEN DE MARKT BETER

5 ALLE ENERGIEBRONNEN ZIJN NODIG!

Na vijftig jaar gaat Nederland afscheid nemen van aardgas

25-10-2016, 17:00 BINNENLAND

70 partijen starten campagne 'Van Gas Los'

Van: redactie op 2 februari 2017 | 3 reacties | categorie: Nieuws

Nieuws

Cultuur & Leven

de Volkskrant

Binnenland

Het best betaalbare alternatief voor gas in bestaande woningen is een warmtenet, waarbij huizen worden verwarmd met restwarmte uit de industrie. © ANP

Amsterdam wil voor 2050 aardgasloze stad zijn

Voor het jaar 2050 moeten alle Amsterdamse huizen van het aardgas af.

je: We gaan Vooruit is de campagne Van Gas Los van start gegaan . Dit spraken door Pepijn van Lanen van De Jeugd Van Tegenwoordig, moet blijk bewust maken dat aardgas gaat verdwijnen uit de gebouwde et filmpje verwijst naar de website www.hierverwarmt.nl voor meer rer de mogelijkheden en snelheid van deze grootste transitie van de

Normatieve diversiteit inherent aan energietransitie

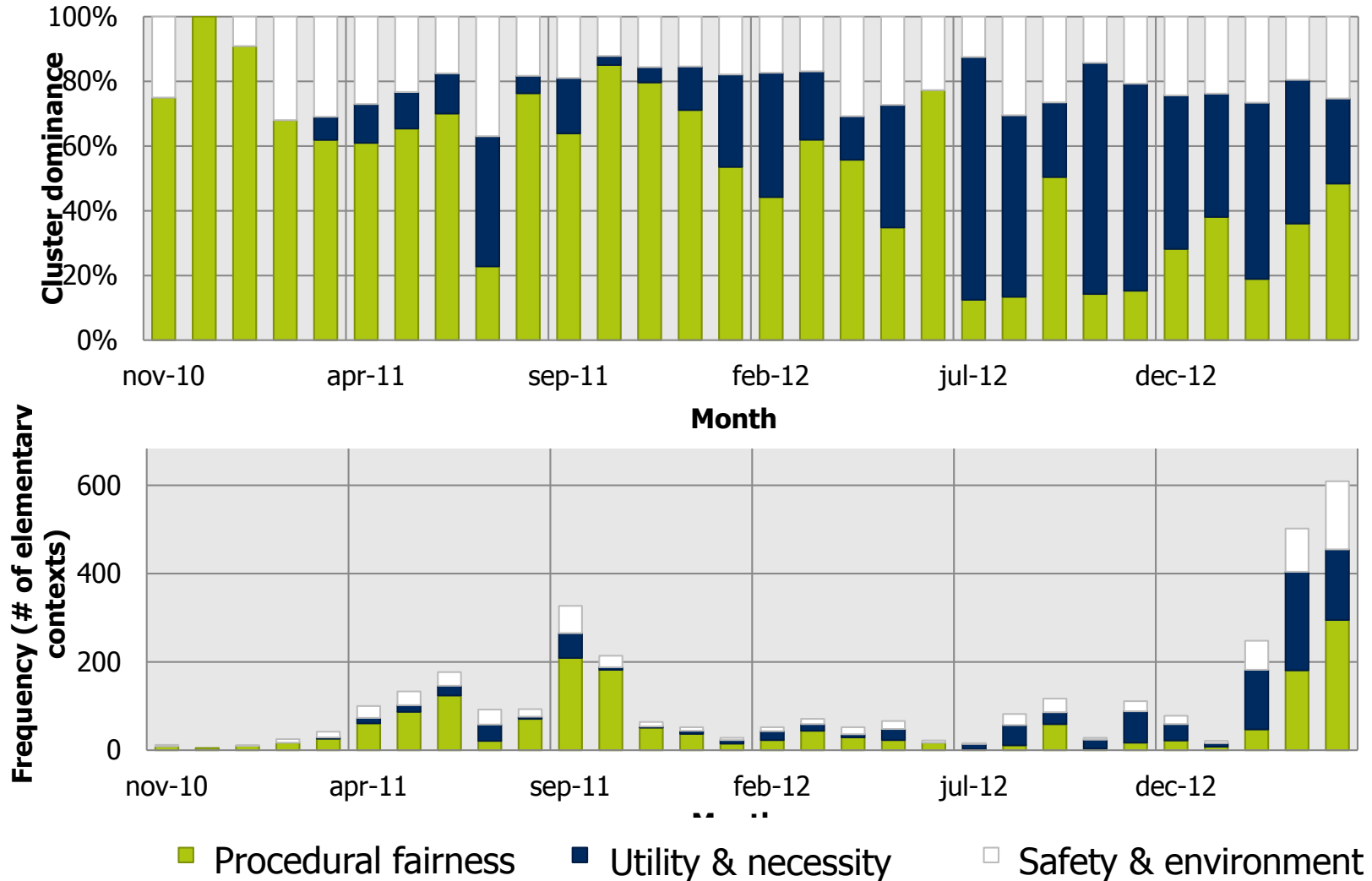

Institutional void

Schaliegas: ontwikkeling van discourses

Normatieve conflicten

1. Wat moet de rol van gas in de energietransitie zijn?
- 2. Hoe kunnen lokale en nationale belangen worden gewogen in het bepalen van het publieke belang?**

Institutional void

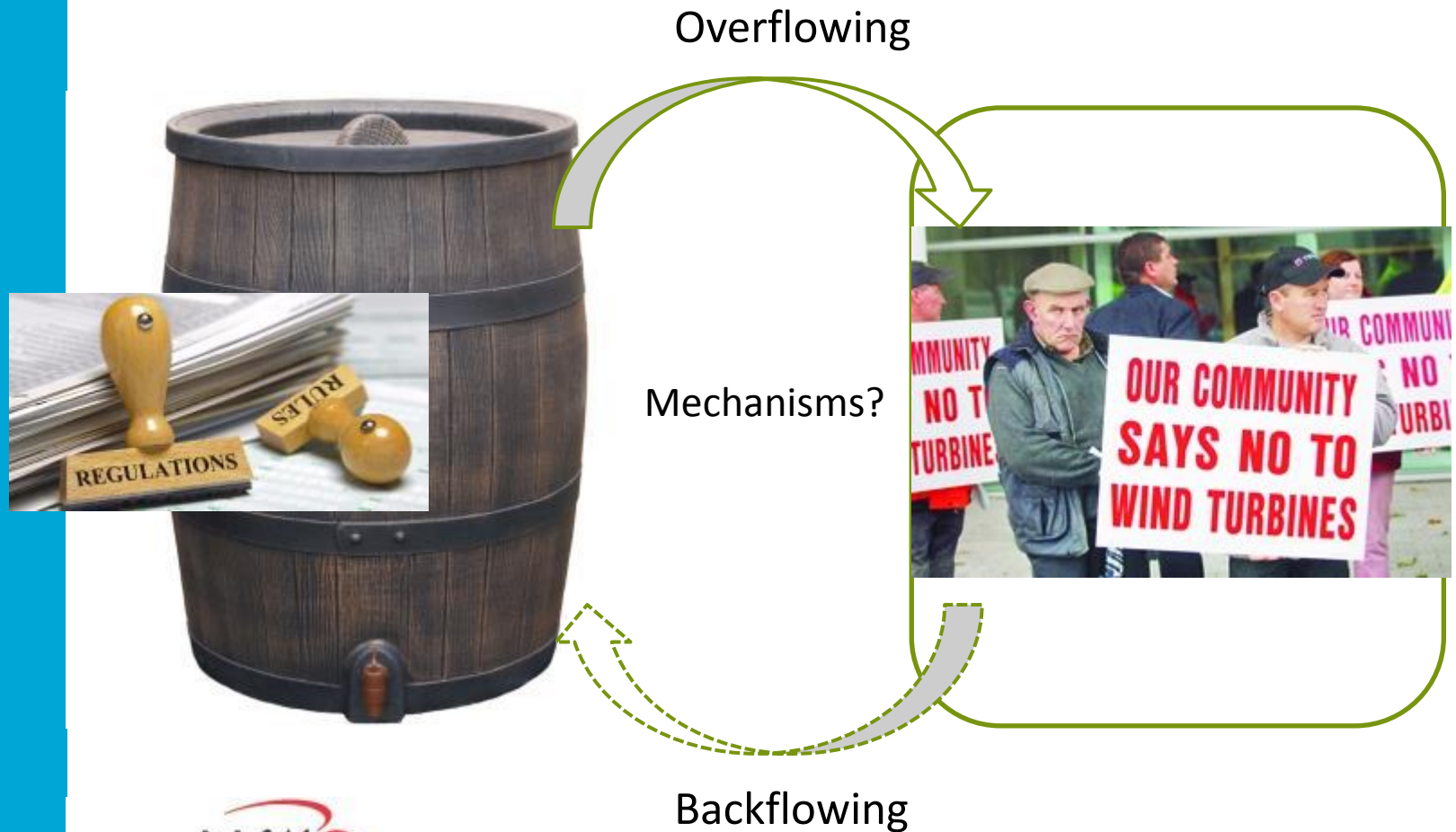

Energie niet langer een sectorvraagstuk

† Impressie 'daklandschap' (2030): onbenutte daken zullen in toenemende mate gebruikt gaan worden voor duurzame energieopwekking, waterberging en voedselproductie.

RESPONSE: normatieve diversiteit in besluitvorming over energieprojecten

Omvang
versus
Aanvaardbaarheid
van risico's

Conclusie: Institutionele innovatie dient rekening te houden met...

1. Nieuwe (techn/maatsch) ontwikkeling leidt tot nieuwe afwegingen, waardoor vanzelfsprekendheden verdwijnen → institutional void
2. Deze veranderingen kunnen sneller gaan dan verwacht, gevoed door opeenvolging controverses
3. Gebruik controverses om te leren over normatieve diversiteit
4. Ontrafel normatieve diversiteit actief, want deze verdwijnt vaak onder oppervlakte ('dialogue of the deaf')
5. Zet actief in op verder vergroten normatieve diversiteit waar nodig: koppeling aan andere maatschappelijke doelen
6. Wie/waar/hoe kunnen legitieme afwegingen over publiek belang worden gemaakt?

Dank!

